

ORBÁN BALÁZS SZÉKELYFÖLD LEÍRÁSÁNAK NÉPRAJZI TÁRGYMUTATÓJA

KÓS KÁROLY

Orbán Balázs hatalmas opusza, a Székelyföld leírása hat vaskos kötet, *) a történeti és természetrajzi vonatkozású részek mellett mintegy 500—600 gépelt oldalnyit kitevő „*népismereti*“ anyagot tartalmaz. Orbán követlen néprajzi megfigyelésen és információon alapuló gazdag néprajzi anyaga, az egyes kötetekben közölt néprajzi leírásai, adatai, ezekkel kapcsolatos értékelései és gondolatai elindítói voltak a széleskörű és szakszerű néprajzkutatásnak, inspirálói és máig hasznosított forrása a magyar néprajzkutatóknak.

Sajnos azonban Orbán több ezer oldalas művében a roppant tudományos ismeretanyag nem szaktudományok és témák szerint van rendszerezve, hanem a szerző az útleírás műfaját választotta és így legkülönbözőbb természetű megfigyeléseit, a Székelyföld mintegy 500 helységét fokozatosan bejáró kutatóútjainak leírása során alkalmilag tette meg. Ilyenformán a történész, régész, földrajzos, geológus, növénytankutató vagy néprajzkutató, ki saját munkaterületén bármely kérdésben Orbán székelyföldi gyűjtését akarja hasznosítani, kénytelen az egész hatalmas művet elejétől végig átolvasni. Mivel ez rengeteg időt igényel, számos esetben a kutatók — a tudományos megismerés kárára — meg sem kísérlék Orbán adatainak hasznosítását. De előfordult az is, hogy az Orbán közölte adatokat és ötleteket egyesek, rá való hivatkozás nélkül használták fel, abban a tudatban, hogy úgy sem akad senki, aki ennek konkrét rábizonyításáért „átrágná“ magát újból az egész hatalmas munkán.

Attól a szándéktól vezettetve, hogy Orbán gazdag forrásértékű munkája a néprajzkutatásban széles körben hasznosítható legyen, elkészítettem és az alábbiakban közreadom a Székelyföld leírásának néprajzi tárgymutatóját. A tárgymutatóban nem foglaltatnak a különböző regék, mondák, legendák, melyeket Orbán a természeti tünemények vagy őskori

emlékek leírásai kapcsán lépten-nyomon közöl, de többnyire ellenőrizhetetlen vagy kétesértékű, irodalmi eredetű források, adatközlők alapján.

A tárgymutató tematikája a néprajz logikus fejezetbeosztását követi s így a szakember és önkéntes kutató egyaránt könnyen tájékozódik és hamar rátalál a keresett témára.

A tárgymutató címszavai: gyűjtögetés, halászat, vadászat, állattartás, földművelés, kertészet, gyümölcsstermesztés, szőlőművelés, borászat, erdei munka, szénégetés, hamuzsírkészítés, terpentinfőzés, ácsmesterség, vízfűrés, deszkametszés, zsindely-, faedény-, butorkészítés, kerekesség, szerzőkészítés, szita- és rostakészítés, szövőborda- és fapipakészítés, kötélverés, gyékényfonás, szalmafanás, szövés, mezőgazdasági termékek feldolgozása, timárság, szijgyártás, nyergesség, csizmadiamesterség, szücs-mesterség, szabóság, cserépgyártás, fazekasság, mészégetés, kőművesség, kőfaragás, bányászat és iszapmosás, vasművesség és más fémmunka, egyéb manufaktúrák és gyárak, szekeresség, tutajozás, vásárhelyek, búcsúk, marhakereskedés, csempészet, elpusztult falvak nyomai, nemzeti településnyomok, besenyő településnyomok, településmód, építkezés-lakás, táplálkozás, öltözet, tavaszi-, nyári-, téli szokások, keresztelés, ifjúság, házasságkötés, temetés, közbirtok, közösségi élet, folklór. A címszavakból is kitűnik Orbánnak a néprajz egész területére kiterjedő figyelme, amely olyan kérdéseket is érint (pl. a népi árucseré, nemzeti település és közbirtoklás), amelyek néprajzkutatásunknak máig alig művelt területei.

Vajha e tárgymutató is hozzájárulna Orbán száz év előtti sok esetben tehát már történeti értékű megfigyeléseinek, adatainak és inspiráló megállapításainak minél teljesebb felhasználásához, a székelyföldi és általában a hazai magyar néprajzkutatásunk megkönnyítése és további felendítése érdekében.

*

Gyűjtögetés

Nagygalambfalva (vérszípó), I. 29.
Csíkesicsó (borsikabogyó, gyanta),
II. 60.

Csíkszentmihály (szarvasgomba),
II. 73.

Bolgárszeg (gyógyfű), VI. 357.

Krizba (tapló), VI. 419.

Halászat

Békás (pisztrángfogás), II. 112.

Marosszék, IV. 4.

Lekencei tó (kép is), IV. 198-9.

Bándi tó, IV. 207.

Prázsmár (tenyésztés), VI. 39.

Krizba (tenyésztés), VI. 39.

Vadászat

Erdőfüle (vadak), I. 227.

Gyergyó (vadak), II. 141.

Szacsva (lőpor), III. 173.

Gyertyános (sasfogás), V. 239.

Hermány (vadméh), VI. 47.

Állattartás

Udvarhelyszék, I. 14.

Oláhfalu, I. 70.

Hargita havas, I. 76-7, 80.

Lövete, I. 86.
 Homorodalmás, I. 92-3.
 Oroszhegy (ló), I. 96.
 Korond, I. 131.
 Abásfalva, I. 164.
 Csík, II. 5, 28.
 Alcsík, II. 40-1.
 Gyimes (juh), II. 78.
 Gyergyószentmiklós (marha) II. 104.
 Bélbor (ló), II. 121.
 Gyergyó (ló), II. 140.
 Kelemen havas (juh), II. 143.
 Parajd környéke, II. 158.
 Háromszék, III. 2.
 Páva (sólyom), III. 147.
 Vajnafalva (pásztorok), III. 149.
 Zágon, III. 159.
 Geges (selyemhernyó), IV. 32.
 Selye, IV. 80.
 Köszvényesremete, IV. 93.
 Mezőség, IV. 193.
 Mezőmadaras (pásztorok), IV. 205.
 Torockó (ló), V. 214.
 Bodza, VI. 82.
 Hétfalu, VI. 134.
 Ósánci szoros (kép), VI.
 Ósánci szoros (kép), VI. 182.
 Rozsnyó (juh), VI. 364.
 Töröcsvár környéke (juh), VI. 378, 382.

Földművelés, kertészet

Udvarhelyszék, I. 13.
 Mádéfalva, I. 69.
 Oláhfalu, I. 74.
 Csík (burgonya, kender), II. 4, 27-8.
 Csíkiak (idénymunkások), II. 5.
 Csíkcsicsó (káposzta), II. 60.
 Borszék, II. 118.
 Háromszék (búza), III. 2.
 Szemerja (dohány), III. 30.
 Szépmező, III. 36, 54.
 Kézdi-polyán (lenmag), III. 114.
 Ilencfalva (vetemény), IV. 5, 44.

Lukafalva (vetemény), IV. 5, 44.
 Panit (dohány), IV. 5, 211.
 Vaja (dohány), IV. 5.
 Marosvásárhely (dinnye), IV. 5.
 Nyáradmente, IV. 5.
 Mezőfele (vetemény), IV. 196.
 Aranyosszék, V. 10.
 Ludasi völgy, V. 61.
 Aranyosszékiek (idénymunkások), V. 76.
 Borév, V. 197.
 Torockó (kép), V. 213, 234.
 Bodza (kép), VI. 79.
 Hétfalu (burgonya), VI. 135.
 Tatrang (kender, len), VI. 135.
 Pürkerec (kender, len), VI. 135.

Gyümölcstermelés, szőlőművelés, borászat

Udvarhelyszék (gyümölcs, szőlő), I. 13.
 Sükő (cseresznye), I. 40, 116.
 Tordátfalva (cseresznye), I. 118.
 Atyha (cseresznye), I. 136.
 Siklód (cseresznye), I. 136.
 Székelyföld, I. 143.
 Osdola (cseresznye), III. 131.
 Albis (szilva), III. 185.
 Kisgörgény (cseresznye), IV. 5, 41.
 Folyfalva (cseresznye), IV. 5.
 Kibéd (cseresznye, alma), IV. 5.
 Abod (alma), IV. 5.
 Mája (alma), IV. 5, 73.
 Geges (alma, eperfa), IV. 5, 32.
 Rigmány (alma), IV. 5.
 Havad (alma), IV. 5.
 Bere (alma), IV. 5.
 Malomfalva (bor), IV. 5, 219.
 Szentgerice (bor), IV. 5, 57.
 Szentháromság (bor), IV. 5.
 Backamadaras (bor), IV. 5, 57.
 Mezőmadaras (bor), IV. 5.
 Szabéd (szőlő, bor), IV. 5, 197.
 Kölpény (bor), IV. 5.
 Fintaháza (bor), IV. 5.

Kelementalke (bor), IV. 5.
Csókás (cseresznye), IV, 41.
Somosd (cseresznye, bor), IV. 41.
Márkod, IV. 74.
Kendő, IV. 75.
Selye (dió, szilva), IV. 80.
Mezőfele, IV. 196.
Ozd (bor), V. 58.
Felvinc (szőlő), V. 95.
Kercsed (szőlő), V. 121.
Aranyosegerbegy (bor), V. 149.
Mészkö (gyümölcs), V. 160.
Kákova, V. 242.
Muzsina, V. 242.
Felenyed, V. 242.
Hétfalu, VI. 135.

Erdei munka

Kászon (aszalás), II. 54.
Gyergyó (égetés), II. 77-78.
Gyergyóholló, II. 131.
Toplica vidéke, II. 137-8.
Gyergyóalfalu, II. 145.
Tusnád, III. 65-67.
Bálványosvár (irtás), III. 70.
Krizba, VI. 419.

Szénégetés

Selye, IV. 80.
Torockó és környéke, V. 213.
Bodza, VI. 82.

Hamuzsírkészítés

Ürmös, I. 207.
Zalány, III. 17.
Zágon, III. 159.

Terpentinfőzés

Csíkcsicsó, II. 60.

Ácsmesterség

Zetelaka, I. 65.
Csík, II. 28.

Menaság, II. 40.
Zágon, III. 159.
Mezőcsávás, IV. 195.
Mezőfele, IV. 195.
Hétfalu, VI. 135.
Barcaújfalu, VI. 414.

Vízifűrész, deszkametszés

Zetelaka, I. 14, 65.
Korond, I. 129.
Oláhfalu, I. 14, 70, 76.
Menaság, II. 40.
Csík, II. 28.
Kászon, II. 53-4.
Gyergyószentmiklós, II. 111.
Toplica, II. 138.
Csomafalva, II. 146.
Parajd környéke, I. 14, II. 158.
Tusnád (kép), III. 62, 67.
Szalánpatataka, III. 128.
Ojtozvölgye, III. 129.
Papolc, III. 159.
Zágon, III. 159.
Szováta, IV. 6.
Köszvényesremete, IV. 6.
Hosszúfalu, VI. 161.
Tatrángvölgye, VI. 178.

Zsindelykészítés

Zetelaka, I. 14. 65.
Oláhfalu, I. 14.
Oroszhegy, I. 104.
Csík, II. 28.
Menaság, II. 40.
Kászon, II. 53.
Parajd környéke, I. 14, II. 158
Gelence, III. 135.
Papolc, III. 159.
Zágon, III. 159.
Szováta, IV. 6.
Köszvényesremete, IV. 6.

Faedénykészítés

Oláhfalu, I. 74-5.
Siklód (véka), I. 142.

Nagybacon (donga), I. 219.
Cigányok (tekenő), II. 48.
Parajd környéke (hordó), II. 158.
Gelence (hordó), III. 135.
Papolc (hordó, kád), III. 159.
Zágon, III. 159.
Feketehalom (kádár céh), IV. 52.
Hétfalu (kád), VI. 135.
Brassó (kulacs), VI. 275.

Butorkészítés

Siklód (szuszek), I. 142.
Parajd környéke, I. 158.
Sóvárád (szuszek, bölcső), IV. 6.
Feketehalom (asztalos céh), VI. 52.
Rozsnyó (asztalos céh), VI. 52.
Hétfalu (asztalosság), VI. 135.
Brassó (tulipános butor), VI. 280.

Kerekesség

Bodos (szekér), I. 217.
Sóvárád, IV. 6.
Kibéd, IV. 6.
Hétfalu, VI. 135.
Brassó (kocsi), VI. 280.
Feketehalom (kerekescéh), VI. 402.

Szerszámkészítés

Csík, II. 28.
Menaság, II. 40.
Sóvárád (szövő-, földm. eszközök),
IV. 6.
Kibéd (szövő-, földm. eszközök),
IV. 6.
Mezőcsávás (szövő-, fonó-eszközök),
IV. 195.

Szita-, rostakészítés

Székelykeresztur, I. 21.
Sepsikőrös, III. 156.

Szövőborda, fapipakészítés

Úlke (pipa), I. 30.
Erdőfüle (borda), I. 221.

Kötélverés

Torja (kantár), III. 107.
Brassó (kötél), VI. 275, 279.

Gyékényfonás

Harasztkerék (szőnyeg), IV. 6, 55.
Vaja (szőnyeg), IV. 6, 56.
Mezőfele (szatyor stb.) IV. 6, 195.
Szalmafönás
Hodos (kalap), IV. 6.
Jobbágytelke (kalap), IV. 87.
Krizba (méhkas stb.), VI. 419.

Szövés

Lövete (ványoló), I. 87.
Bágy (cserge), I. 172.
Csík (vászon, posztó), II. 28.
Zabola (fátyol), III. 136.
Sepsikőrös (szörnyüg, poráz),
III. 156.
Prázsmár (takács céh), VI. 52.
Rozsnyó (takács céh), VI. 52.
Feketehalom (takács céh), VI. 52.
404.
Földvár (takács céh), VI. 52.
Derisztye (gyapjúmosás, ványolás),
VI. 87, 187.
Tatráng (len-, kendermunka), VI.
135.
Pürkerec (len-, kendermunka), VI.
135.
Hétfalu (cserge, halina), VI. 135,
279.
Karatna (Torja; fejkendő), VI. 141.
Brassó (posztó, takácscéh, vászon),
VI. 211, 275, 279, 280.
Bolgárszeg (Brassó: cserge, halina,
gyapjúmosás), VI. 278.
Bolonya (gyapjúmosás), VI.
278-79.
Sófalva (halina), VI. 279.

Mezőgazdasági termékek feldolgozása

Korond (malmok), I. 129.

Csík (túró), II. 28.
Kászon (malmok), II, 53.
Csíkcicsó (fenyővíz), II. 60.
Csomafalva (búzakása törés),
II. 146.
Kézdipolyán (lenmagolaj), III. 114.
Albis (szilvórium), III. 185.
Hétfalu (sajt, túró, sóstej, juh-
zés), VI. 135.
Brassó (juhész), VI. 280.

Timárság, szíjgyártás, nyergesség

Székelyudvarhely (timár céh),
I. 50, 52.
Gyergyószentmiklós (kordován),
II. 104.
Hétfalu (timárság), VI. 135.
Brassó (timár céh, szíj, nyereg),
VI. 280.

Csizmadiamesterség

Székelyudvarhely (csizmadia céh),
I. 52.
Csíkszereda (csizmadia céh), II. 24.
Mezőcsávás, IV. 195.
Brassó, VI. 275, 280.

Szücsmesterség

Székelyudvarhely (szücs céh),
I. 50.
Marosvásárhely (szücs céh), IV.
107.
Mezőcsávás, IV. 195.
Brassó, VI. 280.

Szabóság

Székelyudvarhely (szabó céh),
I. 50.
Mezőcsávás, IV. 195.

Cserépgyártás

Nagybacon, I. 218.
Moson, IV. 65.

Fazekasság

Székelyudvarhely (fazekas céh),
I. 50.
Korond, I. 129.
Atyha, I. 140.
Csíkmadaras, II. 85.
Oltfalva (Dánfalva), II, 86.
Makkfalva, IV. 6, 24.
Kibéd, IV. 6.
Szentistván, IV. 6.
Ákosfalva (cseréppipa), IV. 54.
Atosfalva, IV, 27.
Barcaújfalu, VI, 414-5.

Mészégetés

Homoródmente, I. 14.
Homoródalmás, I. 94.
Karácsonyfalva, I. 94.
Alsórákos, I. 204.
Tatrag, VI. 135.
Pürkerec, VI. 135.
Szunyogszeg, VI. 404.

Kőművesség, kőfaragás

Kisgalambfalva (építés), I. 27.
Jánosfalva (faragás), I. 170.
Csíkszentkirály (faragás), II. 37.
Borosnyó (kép is), III. 166.
Hidas (faragás), V. 122.
Hétfalu (építés), VI. 135.
Barcaújfalu (építés), VI. 404.

Bányászat, iszapmosás

Szentkeresztbánya (vas), I. 14, 82,
85.
Lövete (vas), I. 87.
Parajd (só, kép is), I. 135.
Etéd („rézpor“), I. 145.
Homoródoklánd (vas), I. 187.
Erdőfüle (vas), I. 14, 226.
Csík (cinóber, kéneső, vas), II. 5.
Csíkverebes (vas), II. 46.
Csíkszentimre (vas), II. 47.

Cigányok (aranymosás), II. 48.
Kászon (arany, ólom), II. 54.
Csíkmadaras (vas, kéneső), II. 85.
Balánbánya (réz), II. 94.
Csíkszentdomokos (vas), II. 95.
Szárhely (márvány), II. 114.
Tölgyes (ezüst, vas, ón), II. 132.
Torja (kén), III. 81.
Osdola (hegyikristály), III, 133.
Sepsikőrös (vas), III. 156.
Csókfalva (arany), IV. 28.
Az Aranyos partja (aranypor), V. 8, 195.
Marosújvár (só), V. 109, 111, 113.
Torda (só), V. 152.
Várfalva (aranybányászat), V. 179.
Torockó (vas, ezüst, ón, kéneső, márvány), V. 209-211.
Krizba (surlópor), VI. 419.
Magyaros (aranypor), VI, 424.

Vasművesség és más fémmunka

Szentkeresztbánya (vasgyár, kép is), I. 82, III. 178.
Lövete (vaskohó, hámor), I. 87.
Homoródszentmárton (harangöntés), I, 129.
Hermány (vashámor, kép is), I. 217.
Erdőfüle (vashámor, kép is), I. 226, III. 178.
Cigányok (üst-, kés-, lakatkészítés), II. 48.
Csíkmadaras (vaskohó, hámor), II. 85.
Dánfalva (vashámor), II, 86.
Balánbánya (rézkohó), II. 94.
Csíkszentdomokos (vashámor), II. 95.
Torja (kénmalom), III. 81.
Kézdivásárhely (fegyver), III. 102.
Sepsikőrös (vasverés), III. 156.
Várfalva (aranyolvasztás), V. 179.

Torockó (vaskohó, hámor, kép is), V, 212-3.
Prázsmár (kovács céh), VI. 52.
Feketehalom (kovács céh), VI. 52.
Hétfalu (kovácsok), VI, 135.
Keresztyénfalva (sarlókészítés), VI. 360.
Brassó (fegyver, „görög munkák“), VI. 274-5.

Egyéb manufaktúrák, gyárak

Lövete (fonó-szövőde), I. 87.
Parajd (gyufa), I. 135.
Barót (szesz), I. 214.
Csíkszentkirály (papír), II. 37.
Csíkszentmárton (papír), II. 44.
Borszék (üveg, kép is), II. 121.
Háromszék (finom liszt, szesz), III, 2.
Zalány (üveg), III. 17.
Hidvég (szesz), III. 25.
Bükszád (üveg), III. 59.
Kézdivásárhely (lőpor, gyutacs), III. 102.
Zágon (üveg), III. 159.
Zernyest (fonóda, szesz, papír), VI. 391.

Szekeresség

Homoródmente (mész), I. 14.
Udvarhelyszék (kiviteli termények), I. 14.
Siklód (cseresznye), I. 36.
Farcád (méz, viasz, brassai árú), I. 40.
Sükő (cseresznye), I. 40.
Zetelaka (deszka, zsindely), I. 14, 65.
Oláhfalu (deszka, zsindely), I. 14, 74-5.
Homoródalmás (mész), I. 94.
Karácsonyfalva (mész), I. 94.
Korond (edény), I. 129.
Jánosfalva (faragott kő), I. 170.
Csikiak (deszka), I. 135, II. 5, 28.

Kászonjakabfalva (borvív), II. 5, 54.
 Tusnád (borvív), II. 5, III. 67.
 Parajd környéke, II. 158.
 Csíkmadaras (edény), II. 60.
 Csíkmadaras (edény), II. 85.
 Borszék (borvív), II. 5, 117.
 Parajd környéke, I. 14, II. 158.
 Ojtoz völgye (kép is), III. 2, 126.
 Zalány (üveg), III. 17.
 Bodok (borvív), III. 53.
 Bükszád (üveg), III. 57.
 Bereck (Kézdivásárhelynek fuvaroz), III. 123.
 Küküllőmentiek (borvív), IV. 6.
 Selye (szén), IV. 80.
 Felvinc (só), V. 91.
 Hidas (kő), V. 122.
 Torockó (vas, kép is), V. 192, 213.
 Hétfalu (fa, mész, ipari áru stb.) VI. 135.
 Ósánci szoros, VI. 178.
 Felsőtömös (kép), VI. 199.
 Brassó (só), VI. 213.
 Bolgárszeg (brassai áru), VI. 266-273.
 Töröcsvára (kép), VI. 376.
 Zernyest (brassai áru), VI. 391.
 Barcaújfalu (edény), VI. 415.
 Magyaros (só), VI. 424.

Tutajozás

Zetelaka (kész épület), I. 65.
 Az Olton (tutaj, hajó), I. 212-3.
 A Tatroszon (árbócfa), II. 77-8.
 Gyergyószentmiklós (tutajkereskedők), II. 104.
 Gyergyó (tutajosság), II. 117.
 Borszék (borvív), II. 121.
 Gyergyóholló (rönk, árbócfa, deszka), II. 128, 131.
 Békás, II. 133.
 Tölgyes (deszka, borna, árbócfa), II. 133.
 A Maroson, II. 5, 134.
 Toplica (kikötő), II. 134, 137-8.

Gyergyóalfalu, II. 145.
 Gyergyóalfalu, II. 147.
 Malomfalva (kikötő), IV. 219.
 Kerelőszentpál (kép), V. 33.
 Radnót (kép is), V. 40.
 Ludas (kikötő), V. 60.
 Székelykocsárd (kikötő) V. 72.
 Marosújvár (sóhajó, kép is), V. 111.
 Az Aranyoson (sóhajó), V. 128.

Vásárhelyek

Székelykeresztúr (baromvásár), I. 22.
 Oláhfalva, I. 73.
 Kadács (csengettyű), I. 115.
 Parajd (só), I. 135.
 Homoródszentmárton (barom), I. 164.
 Alsórákos, I. 202.
 Barót (kender, kép is), I. 214.
 Csíkszereda, II. 23.
 Csíkszentmárton, II. 44.
 Szépvíz (örmények), II. 76.
 Karcfalva, II. 85.
 Gyergyószentmiklós (örmények), II, 104.
 Gyergyó (borvív), II. 117.
 Kézdivásárhely (kép is), III. 2, 102, 106, 178.
 Bölön, III. 21.
 Bereck, III. 123.
 Kovászna (kendermag), III. 149.
 Zágon, III. 159.
 Nagyborosnyó, III. 163.
 Harasztkerék, IV. 55.
 Magyaros, IV. 77.
 Hodos (barom, ló), IV. 86.
 Kaál, IV. 99.
 Marosvásárhely, IV. 107.
 Szabéd, IV. 197.
 Mezőmadaras („Vásártető“), IV. 204.
 Mezőbánd (barom), IV. 207.
 Radnót, V. 49.
 Felvinc, V. 103.

Marosújvár, V. 113.
Gerend („libavásár“), V. 133.
Csernátfalva, VI. 161.
Brassó, VI. 266.
Rozshyó, IV. 363.
Törösvár, VI. 378.
Szunyogszeg, VI. 404.

Búcsúk

Székelydvarhely (gyógyforrás), I. 44.
Hemoródfürdő („unitárius búcsú“), I. 71.
Lövete, I. 85.
Oroszhegy, I. 99, 104.
Olasztelek („fejmosókút“), I. 220, 221.
Erdőfüle (vásárfüle), I. 226.
Csíksomlyó (Mária kép), II. 12, 13, 15.
Csíktapolca, II. 57.
Szépvíz, II. 76.
Gyímes, II. 78.
Borszék, II. 120.
Szent Anna tó, III. 73.
Kézdiszentlék, III. 111.
Esztelnek (gyógyforrás), III. 115.
Vajnafalva (Kovászna, „leányvásár“), III. 150.
Maroskeresztúr, IV. 216.
Hétfalva („leányvásár“)
Szkil la Ialomicza (Bucsecs), VI. 387.

Marhakereskedés

Farcád (disznó), I. 40.
Csík, II. 5.
Gyergyószentmiklós, II. 40, 104
Menaság (ökör, juh), II. 40.
Gyímes (magjuh), II. 78.
Bélbor (ló), II. 121.
Tatráng (disznó), VI. 135.
Pürkerec (disznó), VI. 135
Brassó (ló, ökör), VI. 212.
Csempészés
Csík (só), I. 135.
Kistölgyesi szoros, II. 40.
Putna vize, III. 2.

Vajnafalva, III. 149.
Brassó környéke, VI. 209.
Rozsnyó, VI. 364.
Törösvár, VI. 364.

Elpusztult falvak nyomai

Alsóboldogfalva („Kisgörgény“), I. 20.
Bögöz („Ocfalva“, „Mihályfalva“), I. 39.
Sükö („Cibrefalva“), I. 40, 45.
Székelyudvarhely („Pusztá“, „Szentimre“, „Tihadár“), I. 44, 161.
Lövete („Gáborháza“), I. 85.
Farkaslaka („Péterfalva“), I. 106.
Kecsedkisfalud („Dömöslaka“), I. 106.
Medesér („Körtvefája“, „Szénakert“), I. 118.
Énlaka („Köriskut“), I. 128.
Siklód („Városhely“), I. 143.
Körispatak („Diósfalva“), I. 146.
Bözödújfalva („Lócfalva“), I. 150.
Szentdemeter („Hogya“), I. 156.
Csöb („Himos“), I. 156—7.
Kénos „Gáronfalva“, „Faluhelye“, I. 160.
Városfalva („Tankofalva“), I. 169.
Ábránfalva („Cintorom“), I. 175.
Bágy („Tamafalva“), I. 176.
Ders („Pénzespatak“), I. 181.
Karácsonyfalva („Merketető“), I. 189.
Homoródalmás („Varjas“, „Kakod“, „Benesfalva“, „Bencőfalva“, „Cikefalva“), I. 18.
Barót („Kisbarót“), I. 213.
Nagybacon („Tsinod“, „Faluhely“), I. 218.
Száldobos („Dobó“), I. 223, 226.
Erdőfüle („Volál“, „Faluhely“), I. 224.
Vargyas („Vizelve“), I. 278.
Csíkmindszent („Monyasd“, „Rakotyás“, „Tompád“), II. 32.
Csíkszentmárton („Csekefalva“, „Pálfalva“), II. 43.

- Csíkcicsó („Szentjános“), II. 60.
 Csíkszentmihály „Cibrefalva“, II. 73.
 Karcfalva („Ábránfalva“, „Medicsa“), II. 88.
 Köpec („Kisköpec“), III. 10.
 Szárazajta („Kakus“), III. 17.
 Bölön („Kirtz“), III. 21.
 Árkos („Bedőháza“, „Pincehely“, „Szentegyházdomb“), III. 48.
 Alsócsernáton („Barátfalva“), III. 100.
 Szentlélek („Szentjános“), III. 112.
 Zabola („Domokosfalva“), III. 137.
 Atosfalva („Cibrefalva“), IV. 27.
 Tompa („Szentlőrinc“, „Szabéd“), IV. 64—5.
 Márkod („Vataháza“), IV. 76.
 Magyaros („Várbérce“), IV. 78.
 Selye („Bergenyei szállás“, „Kisbekecs“), IV. 79-80-81.
 Szentmárton („Bögözháza“, „Körtvélyháza“, „Szilamér“), IV. 83.
 Remete („Szentpéter“), IV. 93.
 Kaál („Tövishely“, v. „Faluhely“, „Istánd“), IV. 98-99.
 Székes („Jugópatak“), IV. 105.
 Marosvásárhely („Felső-“, „Alsóservári“, „Székelyfalva“, „Gordásfalva“, „Benefalva“, „Kisfalud“, „Kisudvar“, „Hidvég“), IV. 109.
 Boós („Kisernye“), IV. 178.
 Koronka („Váczmány“), IV. 179.
 A Maros mellett („Udvarfalva“, „Oroszféja“, „Libancs“), IV. 189—190.
 Mezőcsávás („Tormás“), IV. 195.
 Mezőménes („Nagymenős“ v. „Pusztatemplom“), IV. 196.
 Mezőmadaras („Kis-“, „Nagyfeke-te“), IV. 205-6.
 Mezőbánd („Adosfalva“, „Sugófalva“, „Székelygerebenes“, „Kincsesfalva“, „Kistelek“, „Tsükmöd“, „Rózsafalva“, „Egerháza“), IV. 208-9.
 Mezőpanit („Boncza“), IV. 211.
 Csittszentiván („Csittfalva“), IV. 218.
 Malomfalva („Szelás“ v. „Bucsumás“), IV. 219.
 Felvinc („Medgyestelek“, „Zsidóvár“, „Liketelke“, „Ujszent“, „Körtvélyes“, „Fejéregyház“), V. 11, 95-96, 118, 120.
 Harasztos („Kis-“, „Nagybogáth“, „Füzes“, „Elecsfalva“, „Hóri“), V. 11, 80, 124-5, 152.
 Marosugra („Hosdád“), V. 37.
 Csapó („Kisfalud“, „Csapószentgyörgy“), V. 38-9.
 Gerend („Szentmárton“), V. 67.
 Maroscsúcs („Borzás“), V. 67.
 Földvár („Zeteluk“ v. „Zeteteluk“), V. 87.
 Inakfalva („Cinteremu“), V. 104.
 Mohács („Biszerika Ungureszka“, V. 118.
 Aranyosegerbegy („Balducz“), V. 150.
 Szentmihályfalva („Kerekegyháza“ v. „Szentlélek“, „Igrectelek“), V. 158, 159.
 Tordai hasadék előtt („Átoltelek“, „Pardé“), V. 159.
 Sinfalva („Ebrézháza“, „Alsósinfalva“), V. 170.
 Torockószentgyörgy („Remete“), V. 225.
 Barcaújfalu („Komlós“), VI. 412.
Nemzeti település nyomok
 Agyagfalva (Agy-ág), I. 35
 Telegdi-Bacon (Telegd-ág), I. 41.
 Karácsonyfalva (Karácsony-ág), I. 183.
 Zsombor (Zsombor nemzetség), I. 187.
 Csíkmindszent (Boroszló-ág), II. 33.
 Csíkszentgyörgy (Jenő-nem), II. 38
 Kászon (Halom-nem), II. 51.
 Karcfalva (Jenő-nem), II. 86.
 Sepsiszentkirály (Ecken-ág), III. 30
 Telek (Telek-nem), III. 193.
 Szováta (Szovát-ág), IV. 15.

- Kibéd (Ábrám-, Örke-, Jenő-, Medgyes-nem), IV. 24.
 Vaja (Voya-ág), IV. 36.
 Ákosfalva (Ábrám-nem, Gyerő ága), IV. 54.
 Adorján (Adorján-nem), IV. 64.
 Seprőd (Seprőd ág), IV. 72.
 Szentimre (Medgyes-nem), IV. 73.
 Vácmány pusztafalu (Vácmány-nem), IV. 179.
 Jedd (Poson-ág), IV. 180.
 Názánfalva (Názán-ág), IV. 186.
 Bánd (Halom-nem), IV. 208.
 Medgyesfalva (Medgyes-nem), IV. 213.
 Kisfalud (Medgyes-, Halom-nem), IV. 187-8.
 Medgyes pusztafalu (Medgyes-nem), V. 11.
 Aranyosföldje („Hatnem“), V. 14.
 Aranyosszék, V. 75.
 Harasztos (Halom-, Medgyes-nem), V. 81.
 Felvinc (Medgyes-nem), V. 118.
- Besenyő település nyomok*
- Nagybacon („Besenyőpatak“), I. 219.
 Gyergyóholló („Baraszópatak“), II. 129.
 Szárazpatak, III. 113, 182.
 Peselnek, III. 113, 182.
 Kézdiszentlélek, III. 109, 182.
 Eresztevény, III. 178.
 Felsővolál, III. 182.
 Oroszfa, III. 182.
 Sepsibesenyő, III. 182.
 Hosdád („Barasó“), V. 37.
 Buzásbesenyő, V. 37.
 Hétfalu, VI. 88-90.
 Brassó (Barassó), VI. 204-5.
- Településmód*
- Kisgalambfalva (újraépült), I. 27.
 Ilyésmező (új telep), I. 139-40.
 Székelyszállás (új telep), I. 156.
 Átvátfalva (szegek), I. 159.
 Nagybacon (újraépül), I. 219.
- Vargyas (tizesek), I. 228.
 Hegyszorosok (irtványtelepek), II. 5-6.
 Csíksomlyó (összeolvadt telepek), II. 12.
 Csík (udvar), II. 29.
 Csíkszentlélek (tizesek), II. 31.
 Csíkmindszent (tizesek), II. 33.
 Csíkszentkirály (tizesek), II. 35.
 Csíkszentgyörgy (tizesek), II. 38.
 Bánkfalva (tizesek), II. 40.
 Csíkszentsimon (tizesek), II. 46.
 Csatószeg (tizesek), II. 46.
 Csíkszentimre (tizesek), II. 46.
 Kászton (tizesek), II. 53.
 Csíkszentmihály (tizesek), II. 73.
 Gyimes (irtványtelepek), II. 78.
 Karcfalva (tizesek), II. 86.
 Gyergyó (új telepek), II. 116-7.
 Marosfő (új telep), II. 104.
 Gyergyóremete (újtelepek), II. 117-8.
 Gyergyótölgyes (irtványtelepek), II. 131.
 Toplica (új telepek), II. 134.
 Hídvég (csángó telep), III. 24.
 Kézdivásárhely (udvartelkek), III. 102.
 Székelyudvarhely (udvar), III. 102.
 Polyán (helyváltozás), III. 114.
 Sósmező (új telep), III. 128.
 Gelence (falurészek), III. 134.
 Erdőszentgyörgy (kép), IV. 33.
 Balavásár (utca), IV. 36.
 Cserefalva (újraépül), IV. 53.
 Nyárádmunte (udvar), IV. 43-4.
 Mezősámsond (kép), IV. 203.
 Harasztos (nemek), V. 81.
 Várfalva (kép), V. 175.
 Torockó (piaca, kép is), V. 187, 207.
 Torockószentgyörgy (kép), V. 234.
 Hétfalu (nemzetiségek, foglalkozás, kép is), VI. 87, 132.
 Törösvár („kalibások“), VI. 378, 382.
- Építkezés, lakás*
- Udvarhelyszék, I. 19.

Nyikómente, I. 105.
Homoródmunte, I. 165.
Zsombor, I. 187.
Nagybacon, I. 219.
Csík (kép is), II. 28.
Cigányok, II. 48.
Gyimes, II. 79.
Szováta (kapu), IV, 15.
Atosfalva (harangláb), IV. 28.
Bő (fatemplom), IV. 66.
Gálfalva (kép), IV. 66.
Mikháza (kapu), IV. 92.
Mezőcsávás (cinteremkapu), IV,
195.
Mezőség, IV. 196.
Mezőbánd (udvarházak), IV. 208.
Ludasi völgy (putri), V. 61.
Aranyosszék, V. 76.
Mohács, V. 110.
Hidas, V. 122.
Torockó, V. 218-9.
Hétfalu, VI. 143, 139-140.
Brassó, VI. 329.
Bolgárszeg (házcsúcsdíszek, kép),
VI. 343.
Felsőmojécs (erődített házak),
VI. 384.
Barcaság, VI. 399.

Táplálkozás

Zsombor (tárolás), I. 188.
Gyimes, II. 78.
Gyergyó, II. 143.
Székelyföld, III. 129.
Uzon (inségeledek), III. 201.
Mezőmadaras (gyermekcsemege),
IV. 207.
Torockó, V. 219.
Hétfalu (útravaló), VI. 140.
Barcaság (tárolás), VI. 361-2.
(L. még a „Házasságkötés“ alatt
felsorolt eljegyzési és lakodalmi
szokásokkal kapcsolatban említ-
ett alkalmi eledleket is).

Öltözet

Udvarhelyszék (kép), I. 16.

Zetelaka, I. 66.
Oláhfalva (kép is), I. 74.
Lövete (kép is), I. 85.
Homoródmunte, I. 165.
Zsombor, I. 190.
Felsőrákos (kép is), I. 210-11.
Csík (kép is), II. 28.
Menaság, II. 40.
Cigányok (kép is), II. 48.
Gyimes (kép is), II. 79-80.
Tölgyes (kép is), II. 132.
Toplica (kép is), II. 135-6.
Gyergyó (kép is), II. 148-150.
Bereck, III. 121.
Vajnafalva, III. 150.
Nagypatak, III. 165.
Háromszék (kép), III. 203.
Marosszék, IV. 6, 9.
Balavásár, IV. 36.
Aranyosszék, V. 87-8.
Hidas, V. 122.
Bágyon, V. 162.
Torockó (kép is), V. 220-2.
Torockói völgy, V. 238.
Hétfalu (kép is), VI. 141-3.
Brassó, VI. 290.
Óbrassó, VI. 329.
Rozsnyó, VI. 364.
Törösvárvidéke, VI. 382.
Vidombák, VI. 397.
Barcaság (kép is), VI. 399.
Krizba (kép is), VI. 419-20.
Apáca, VI. 427.

Tavaszi szokások

Csík, II. 29-30.
Csík (öntözés), II. 31.
Marosszék (böjt), IV. 57.
Hétfalu (húsvét), VI. 146.
Bolgárszeg (húsvét), VI. 346-7.

Nyári szokások

Torockó (áldozócsütörtök), V. 222.
Brassó (koronaünnep), VI. 291.

Téli szokások

Kénos (regölés, szilveszter), I. 160.
Csík (farsang), II. 29

Csík (fonó), II. 30.
Gyergyószentmiklós (farsang), II. 110.
Ditró (karácsony), II, 117.
Gyergyó (betlehemezés), II. 151-6.
Torockó („fáltél“), V. 222.
Hétfalu (fonó), VI, 147.
Hétfalu („kakasünnep“), VI. 153-4.
Brassó (farsangi szokások), VI. 291.
Barcaújfalu (karácsony), VI. 416.

Keresztelés

Gyímes, IV. 79-80.
Barcaújfalu, VI. 416.

Ifjúság

Csík, II. 29-31.
Aranyosszék, V. 77.
Brassó, VI. 291.
Bolgárszeg, VI. 348.
Barcaújfalu, VI. 416.

Házasságkötés

Oroszhegy, I. 99-104.
Nyikómente, I. 108-12.
Gyímes, II. 80-83.
Gyergyó, II. 149-151.
Vajnafalva, III. 150.
Kovászna, III. 150-153.
Kocsárd, V. 76-80.
Torockó, V. 222-3.
Hétfalu, VI. 150.
Brassó, VI. 291.
Barcaság, VI. 398.
Barcaújfalu, VI. 415.

Temetés, fejfák

Atyha, I. 140.
Küsmöd, I. 141-2.
Siklód, I. 142.
Gagy, I. 153.
Alsórákos, I. 207.
Csíkszentmihály, II. 74.
Gyímes, II. 83.
Hargita, II. 158.
Közéapajta (kép), III. 16.
Mezőcsávás, IV. 195.

Kocsárd, V. 76.
Torockó, V. 223.
Hétfalu, VI. 138-39.
Barcaújfalu, VI, 416.

Közbirtok, közösségi élet

Udvarhelyszék (statutum), I. 14.
Bögöz (nyilas osztás), I. 34.
Csíkszentgyörgy (közhavas), II. 42-43.
Göcs(nyilasok), IV, 37.
Magyaros (határkapu), IV, 78.
Názvánfalva (cigányvajdaság), IV. 187.
Mezőcsávás (ülőpadok), IV. 195.
Szabéd (öröklés), IV. 198.
Kölpény (nyilas osztás, öröklés), IV. 202-3.
Mezőbánd (közbirtok), IV. 207.
Aranyosszék (közbirtok), V. 10-11.
Felvinc (közbirtok), V. 91-4, 96-7.
Hidas (közerdő), V. 122-3.
Harasztos (közbirtok), V. 124-7.
Kövend (szék háza), V. 168.
Várfalva (utca dékáság), V. 182.

Folklór

Homoródalmás (megverselés), I. 94
Oroszhegy (megverselés), I. 97.
Siklód (tánc), I. 142.
Etéd (hangszer), I. 145.
Zsombor (népi regény), I. 189.
Csíksomlyó (hiedelem), II. 16.
Cigányok (tánc, zene), II. 48.
Vajnafalva (tánc), III. 150.
Gelence (Szőke Ambrus dala), III. 134.
Maksa (hiedelem), III. 181.
Atosfalva (Péter András népköltő), IV. 28.
Berekeresztur (hiedelem), IV. 77.
Aldoboly (históriás ének), VI. 70-2.
Bodza (ballada), VI. 76.
Hétfalu (hiedelem), VI. 140, 145.
Hétfalu (tánc), VI. 143-4, 148-9.
Brassó (tánc), VI, 292.
Bolgárszeg (tánc), VI. 346-8.